

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

ВИТОКИ

педагогічної майстерності

Збірник наукових праць

Виходить двічі на рік

Заснований у травні 2007 року

Випуск 17

Серія «Педагогічні науки»

Полтава
2016

УДК 371.4.013.017(082)

Витоки педагогічної майстерності

THE SOURCES OF PEDAGOGICAL SKILLS

Засновник і видавець:

ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

Founder and publisher:

POLTAVA KOROLENKO STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY

Друкується за ухвалою вченої ради Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (протокол №10 від 26 травня 2016 р.)

Збірник уходить до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт (Наказ Міністерства освіти і науки України від 15 травня 2016 р. № 515)

ГОЛОВНА РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

доктор філологічних наук, проф. **М.І. Степаненко** (головний редактор)
доктор педагогічних наук, проф., член-кор. АПН України **А. М. Бойко**
доктор педагогічних наук, проф. **М. В. Гриньова**
доктор історичних наук, проф. **А. М. Киридон**
доктор філософських наук, проф. **П. А. Кравченко**
доктор педагогічних наук, проф. **Н. І. Шиян**
доктор філологічних наук, проф. **О. М. Ніколенко**
доктор фізико-математичних наук, проф., акад. АН ВШ України **О. П. Руденко**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ СЕРІЇ

доктор педагогічних наук, проф. **Б.В. Год**
доктор педагогічних наук, проф. **М. В. Гриньова**
кандидат педагогічних наук, доцент **О.Г. Жданова-Неділько**
президент Міжнародної макаренківської Асоціації, професор університету «Ла Сапієнца» (Італія, Рим) **Нікола Січіліано де Куміс**
доктор педагогічних наук, проф. **А.В. Ткаченко**
доктор педагогічних наук, проф. **Л.О. Холич**
доктор педагогічних наук, проф. **Н. І. Шиян**
професор лабораторії «Макаренко-реферат» (Марбург, Німеччина) **Гьотц Хілліг**
*Відповідальний редактор – кандидат педагогічних наук, доц. **О.Г. Жданова-Неділько***

Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2016. Випуск 17. – 228 с. – (Серія «Педагогічні науки»).

Збірник наукових праць містить результати досліджень учених та викладачів, наукові пошуки докторантів, аспірантів із проблем підготовки майбутнього вчителя, удосконалення професійної майстерності викладача загальноосвітньої і професійної школи в контексті вітчизняного та світового освітнього простору.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу

Серія КВ № 12668-1552Р від 16 травня 2007 р.

© Колектив авторів, 2016
© ПНПУ імені В. Г. Короленка,
2016

В статті аналізуються педагогічні ідеї всесвітньо відомого педагога-практика А. С. Макаренка, в частині, метод колективного виховання як один із універсальних існуючих методів по зменшенню явища труднонавчюваності дітей різного віку в сучасній загальноосвітній школі. На основі трудов педагога створена модель колективу, заснована на методі паралельної дії А. С. Макаренка, сформульовані рекомендації по напрямкам колективної роботи в сучасній школі.

Ключові слова: *труднавчюваність, колективне виховання, педагогічне насліддя А. С. Макаренка, організація колективу, виховання гармонічно розвинутої особистості*

GRYB V.

Pedagogical University of Cracow, Poland

«COLLECTIVE EDUCATION» FROM MAKARENKO AS ONE OF THE UNIVERSAL METHODS OF CORRECTION UNCONTROLLABLE BEHAVIOR OF PUPILS OF ALL AGES

The article analyzes the pedagogical ideas of the world famous teacher-practice Makarenko, in particular the collective method of education as one of the universal existing methods to reduce the phenomenon of difficult children of different ages in a modern comprehensive school. On the basis of the teacher collective works created a model based on the method of parallel action Makarenko, enclosed table of age grading of staff and allocated specific recommendations on areas of collective work in the modern school.

Keywords: *behavioral problems, collective training, pedagogical legacy of Makarenko, the organization of collective upbringing harmoniously developed personality.*

УДК 378.14: 372.857

МАРИНА ГРИНЬОВА

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

НАТАЛІЯ ГРИЦАЙ

Рівненський державний гуманітарний університет

**КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЇ У МЕТОДИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ**

У статті кейс-технології розглядають як освітні технології, засновані на навчанні шляхом вирішення конкретних ситуацій (кейсів). Представлено історію виникнення кейс-методу та його поширення в освітній галузі. Проаналізовано дефініції кейс-технологій, запропоновані різними вченими. Вказано основні ознаки кейс-технологій, зроблено їх порівняння з іншими технологіями навчання. Визначено основні компоненти структури кейсів. Встановлено етапи роботи над кейсами у навчальному процесі. Обґрунтовано значення кейс-технологій у методичній підготовці майбутніх учителів біології.

Ключові слова: *кейс, кейс-технології, методика навчання біології, методична підготовка, майбутні вчителі біології.*

Постановка проблеми. В умовах реформування вищої освіти України вимагають перегляду традиційні підходи до підготовки майбутніх фахівців, потребують оновлення форми і методи навчання, набуває актуальності впровадження сучасних педагогічних технологій. З огляду на це виникла

необхідність удосконалення методичної підготовки майбутніх учителів біології шляхом посилення практичної спрямованості навчання, збагачення змісту професійно-орієнтованими завданнями і ситуаціями, підвищення рівня самостійності студентів, розвитку їхніх творчих здібностей, формування індивідуального методичного стилю майбутнього фахівця.

Велике значення у здобуванні методичних знань, формуванні методичних умінь і навичок має досвід самостійної діяльності майбутніх педагогів, що дає їм змогу визначити свою позицію з того чи іншого методичного питання, висловити власну думку щодо професійної проблеми.

Перебудова методичної підготовки у ВНЗ передбачає розробку інноваційних технологій навчання, орієнтованих на професійний розвиток. На наш погляд, перспективними у цьому контексті є кейс-технології.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні основи кейс-технологій розкрито в наукових працях О. Долгорукова, Є. Михайлової, І. Катериняка, В. Лободи, К. Меер, Ю. Сурміна, О. Сидоренка, А. Фурди, В. Чуба та ін.

Використанню кейс-методу в навчальному процесі присвячено дисертації А. Деркача, О. Єгорової, К. Красикової, О. Шевченко, І. Шумової. Застосування кейс-технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів висвітлено в публікаціях І. Андріаді та С. Тьоміної, О. Колесникової, С. Ковальової, Т. Кошманової, С. Мамаєвої, І. Осадченко, О. Смолянінової, В. Штейнберга.

Проблемі застосування кейс-технологій у методичній підготовці майбутніх вчителів біології в науковій літературі приділено недостатньо уваги. Варто виокремити лише публікації Т. Бондаренко та Н. Міщук, в яких розкрито деякі особливості застосування цих технологій у підготовці біологів.

Мета статті – обґрунтувати сутність кейс-технологій і з'ясувати їхнє значення у методичній підготовці майбутнього вчителя біології.

Виклад основного матеріалу. Кейс-технології – це освітні технології, засновані на навчанні шляхом вирішення конкретних ситуацій (кейсів).

Науковці вказують, що історично метод кейсів виник на початку ХХ ст. в Школі бізнесу Гарвардського університету (США), де 1921 р. було опубліковано перший збірник конкретних ситуацій (The Case Method at the Harvard Business School). З тих пір Гарвардська школа бізнесу виступає в ролі лідера і головного пропагандиста кейс-методу [1; 4].

На сьогодні функціонують дві класичні школи case-study – Гарвардська (американська) і Манчестерська (європейська). У межах першої школи метою методу є пошук єдиноправильного рішення, друга – передбачає багатоваріантність вирішення проблеми [4]. У Манчестерській традиції опис ситуації коротший, а рішення виробляється під час групових дискусій. На сучасному етапі Манчестерська школа стала відходити від теоретичного дослідження кейсів до практичного інтерактивного навчання, залучення студентів до вирішення реальних бізнес-кейсів у діючих компаніях [1].

У СРСР метод case-study (або, як тоді його називали, «метод казусів» – заплутаних або незвичних випадків) був відомий викладачам економічних дисциплін ще в 20-ті роки ХХ століття, проте не набув поширення [4].

Кейс-технології особливо широко використовуються в бізнес-освіті, хоча й застосовуються в медицині, соціології й інших галузях знань. Вони досить популярні у Великобританії, США, Німеччині, Данії та інших країнах. Зокрема, у Великобританії одним із розповсюджених методів, які використовуються в навчальному процесі педагогічних ВНЗ, є інтерактивна лекція на основі кейс-методу, аналіз конкретних ситуацій, ситуаційні завдання та ін. [6].

В Україні кейс-метод став поширюватись у другій половині 90-х років ХХ ст.

Сьогодні в цьому напрямі плідно працюють фахівці Центру інновацій та розвитку, серед яких – Ю. Сурмін, О. Сидоренко, В. Лобода, А. Фурда та ін. Дослідники відзначають, що «гуманітарна освіта є природною сферою застосування кейс-методу» [9, с. 209].

«Кейс» (з англ. «case» – випадок, ситуація) – це дуже деталізований письмовий опис якої-небудь конкретної ситуації.

За словами С. Ковальової, кейс – це реальна ситуація, яка може виникнути у певній галузі діяльності, зокрема педагогічній, і над якою викладачу та студентам необхідно працювати спільно, щоб знайти обґрунтоване рішення [6, с. 10].

На думку К. Герасименко, технологія case-study є технологією активного проблемно-ситуаційного аналізу, яка дає змогу демонструвати академічну теорію з погляду реальних подій, сприяє активному засвоєнню знань і навичок збирання, обробки та аналізу інформації, що характеризує різні ситуації [2].

За визначенням О. Шимутіної, кейс-технологія – це інтерактивна технологія для короткострокового навчання на основі реальних чи вигаданих ситуацій, спрямована не стільки на освоєння знань, скільки на формування в учнів нових якостей і умінь [10].

У науковій літературі немає єдиного підходу до трактування сутності кейс-технологій і кейс-методу. Окремі вчені (Т. Бочкарьова, О. Долгоруков, В. Кудрявцева, Л. Козак) вважають синонімічним рядом терміни кейс-метод, кейс-стаді, метод аналізу ситуацій, метод конкретних ситуацій, метод вивчення ситуацій як методи активного навчання на основі реальних ситуацій. Інші вчені (С. Ковальова, О. Шимутіна) стверджують, що кейс-технологія охоплює метод ситуаційного аналізу, ситуаційні завдання (задачі), ситуаційні вправи, аналіз конкретних ситуацій, метод кейсів, метод «інциденту», метод розбору ділової кореспонденції, метод ситуаційно-рольових ігор, метод дискусії.

У зарубіжних публікаціях вживають такі терміни, як «case studies», «case stories» і просто «case method». У вітчизняних виданнях найчастіше йдеться про метод конкретних ситуацій, метод аналізу конкретних ситуацій, кейс-метод, а також ситуаційні вправи та завдання.

О. Шимутіна зазначає, що найпоширеніший метод ситуаційного аналізу – традиційний аналіз конкретних ситуацій (глибоке і детальне дослідження реальної та імітованої ситуації) має такі різновиди: ситуаційна вправа і метод ситуаційного аналізу – кейс-стаді [10].

Дослідниця Г. Ковальчук розрізняє аналіз конкретних ситуацій (case method) і метод випадків (incident method). На думку вченої, аналіз конкретних ситуацій дає змогу наблизити навчання до реальної практичної діяльності фахівців, передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів під час вивчення навчального матеріалу [7, с. 140].

На думку І. Осадченко, необхідно заперечити традиційне синонімізування поняття «метод аналізу конкретних ситуацій» та «метод кейс-стаді». Дослідниця наголошує на наявності у методі кейс-стаді інформаційного пакету (кейсу), на відміну від методу аналізу конкретної ситуації, основу якого складає ситуаційне завдання. За словами І. Осадченко, кейс – це розширене додатковою інформацією ситуаційне завдання, стрижень якого складає підготовлена для аналізу педагогічна ситуація [8].

Погоджуємось із визначенням С. Ковальової, згідно з яким кейс-метод у професійній підготовці вчителя – це «технологія навчання, яка використовує опис (демонстрацію) та аналіз реальних педагогічних ситуацій з метою формування у майбутнього вчителя певного досвіду вирішення проблем у професійно-

педагогічній діяльності» [6, с. 10–11].

Використання кейс-технології у ВНЗ забезпечує виконання таких педагогічних завдань: активізація самостійної діяльності студентів; розвиток критичного мислення; вдосконалення навичок вирішення типових ситуацій у професійній діяльності; застосування набутих знань на практиці, зокрема в унікальних і нестандартних ситуаціях; отримання навичок роботи в команді; вироблення умінь узагальнювати та систематизувати інформацію, проводити різні види аналізу; формування навичок проведення презентацій, прес-конференцій, умінь формулювати запитання та аргументувати відповіді; розвиток дослідницьких умінь, рефлексивних здібностей та ін.

Кейс-технології подібні до інших технологій навчання, зокрема ігрових технологій, технологій проблемного навчання. Проте гра – це динамічне явище, а кейс-метод може реалізовуватися щодо статичних ситуацій, позбавлених вираженої часової динаміки. Що стосується порівняння з технологією проблемного навчання, то кейс-метод передбачає наявність проблеми, що прихована в описі ситуації, і деколи сам кейс-метод полягає у формулюванні цієї проблеми. Крім того, проблема в кейс-методі є більш конкретною, ніж у проблемному навчанні [9, с. 51].

З огляду на те, що слово «кейс» (case) в перекладі з англійської мови може означати «чемодан для носіння паперів», «портфель», необхідно визначити відмінності кейс-технологій і технологій портфоліо (портфоліо також означає «портфель», «папка для документів»). С. Ковальова констатує, що кейс-метод сприяє створенню портфоліо, адже кейс-метод характеризує процес набуття знань і досвіду, а портфоліо – це спосіб фіксування його результатів, тобто є формою контролю та оцінки досягнень студента [6].

Попри відмінності кейс-технологій і вищезгаданих технологій варто зазначити, що кейс-технології поєднують в собі різноманітні методи й технології навчання. Так, О. Долгоруков визначив технологічні особливості методу case-study: 1) є специфічним різновидом дослідницької аналітичної технології (охоплює операції дослідницького процесу, аналітичні процедури); 2) є технологією колективного навчання (робота в групі, обмін інформацією); 3) є синергетичною технологією (занурення в ситуацію, осяяння, обмін відкриттями); 4) інтегрує технології розвивального навчання (формування особистісних якостей); 5) є різновидом проектної технології; 6) концентрує в собі значні досягнення технології «створення успіху» (формування стійкої позитивної мотивації, нарощування пізнавальної активності) [4].

Найпоширеніший серед кейс-технологій – кейс-метод є складною системою, що поєднує більш прості методи пізнання. У книзі «Ситуаційний аналіз, або анатомія кейс-метода» вказано такі методи, інтегровані в кейс-метод: моделювання, системний аналіз, «мисленний» експеримент, опис, проблемний метод, метод класифікації, ігрові методи, «мозкова атака», дискусія [9, с. 66].

Кейс – це своєрідний засіб, за допомогою якого в навчальній аудиторії моделюється фрагмент реального життя, практична ситуація, яку належить обговорити і надати обґрунтоване рішення. У науковій літературі подано класифікації кейсів за різними ознаками. Найчастіше в навчальному процесі використовують такі види кейсів: пояснювальні кейси; описові або розповідні кейси; міні-кейси; навчальні (керовані) кейси; одиничні кейси; питальні (тестові кейси) [6]; ілюстровані навчальні ситуації-кейси, навчальні ситуації-кейси з формулюванням проблеми, навчальні ситуації-кейси без формулювання проблеми, прикладні вправи [4; 10]; кейси, які навчають аналізувати та оцінювати; кейси, які навчають вирішувати проблеми та приймати рішення; кейси, які ілюструють проблему, рішення чи концепцію загалом [4].

Заслужує на увагу і класифікація кейсів, наведена у працях О. Долгорукова, С. Ковальнової, О. Шимутіної: 1) структурований «кейс» (дається мінімальна кількість додаткової інформації); 2) «маленькі нариси» (містять від однієї до десяти сторінок тексту і одну-дві сторінки додатків); 3) великі неструктуровані «кейси» обсягом до 50 сторінок; 4) нестандартні кейси, або «кейси»-першовідкриття [4; 6; 10].

Найповніше класифікацію кейсів представлено в книзі «Ситуаційний аналіз, або анатомія кейс-метода»: 1) за наявністю сюжету (сюжетний і безсюжетний); 2) за часовою послідовністю матеріалу (кейс в режимі від минулого до сьогодення, кейс-спогад із прокруткою часу назад, прогностичний кейс); 3) за суб'єктом кейсу (особистісний, організаційно-інституційний, багатосуб'єктний); 4) за способом представлення матеріалу (розповідь, есе, аналітична записка, журналістське розслідування, звіт, нарис, сукупність фактів, сукупність статистичних матеріалів, документів і виробничих зразків); 5) за обсягом (короткий (міні) кейс, кейс середніх розмірів, кейс великого обсягу); 6) за наявністю додатків (без додатків, зі спеціальними додатками); 7) за типом методичної частини (запитальний кейс, кейс-завдання) [9, с. 171].

Теоретичний аналіз проблеми дослідження дав підстави стверджувати, що на сьогодні немає єдиного підходу до структури кейсів. У науковій літературі найчастіше називають три основних компоненти: вступ, основну частину (опис проблеми) та матеріали для вирішення кейсу. Колектив науковців на чолі з Ю. Сурміним вказує такі складники кейсу: сюжетна частина (сукупність дій та подій, які розкривають зміст кейсу); інформаційна частина (містить необхідну для аналізу ситуації інформацію); методична частина (пояснює місце цього кейсу в курсі і формулює завдання з аналізу кейсу [9, с. 168]. К. Герасименко констатує, що кейс охоплює такі складники: 1) ситуацію-випадок, проблему, історію з реального життя; 2) контекст ситуації; 3) коментар ситуації, представлений автором; 4) запитання або завдання для роботи з кейсом; 5) додатки [2].

За результатами теоретичного аналізу встановлено основні вимоги до створення кейсу: актуальність, відповідність меті, належний рівень складності, ілюстрування типових ситуацій, розвиток аналітичного мислення студентів, стимулювання дискусії, наявність кількох варіантів рішень тощо [2; 9].

Викладання методики навчання біології, як центральної дисципліни в методичній підготовці майбутніх вчителів, передбачає аналіз конкретних методичних кейсів. Кейс-метод спрямований на вирішення певної проблеми, яку не подають в готовому вигляді, а формулюють відповідно до умов реальної навчальної ситуації. Основне джерело навчально-методичних кейсів – навчальний процес, а в нашому випадку – навчання біології в загальноосвітніх навчальних закладах, тобто майбутня професійна діяльність студентів.

Основна мета використання кейс-технологій у методичній підготовці майбутніх учителів біології – здобуття спеціальних методичних знань, формування методичних компетенцій, оволодіння досвідом методичної діяльності вчителя біології на основі аналізу професійних ситуацій. Сутність методу полягає в тому, що майбутнім педагогам пропонується «кейс», у якому описана певна реальна ситуація зі шкільного життя. Студенти мають заздалегідь ознайомитися з кейсом, розібратися в суті проблеми, обдумати способи її вирішення. На заняттях у групах майбутні педагоги детально обговорюють між собою наведену ситуацію, пропонують різноманітні варіанти рішення і вибирають найкращий з них, оптимальний у заданих умовах.

Робота над кейсом передбачає певні етапи. Так, у дослідженні С. Ковальнової технологія роботи над кейсом охоплює чотири етапи: I етап – попередня робота

викладача, що передбачає визначення мети і завдань, структури навчального процесу, вибір виду діяльності залежно від кількісного складу групи; II етап – підготовка студентів до роботи з кейсом; III етап – створення кейсу та планування основних етапів заняття, що передбачає початкове ознайомлення з кейсом, аналіз ситуації, структури навчального кейсу; IV етап – оцінювання роботи студентів [6]. О. Шимутіна розрізняє п'ять етапів: перший етап – ознайомлення із ситуацією; другий етап – виокремлення основної проблеми, виділення факторів і персоналій, які можуть реально впливати; третій етап – пропозиція концепцій або тем для «мозкового штурму»; четвертий етап – аналіз наслідків прийняття рішення; п'ятий етап – вирішення кейса – пропонування одного або декількох варіантів, вказування на можливі проблеми, механізми їх запобігання [10].

На наш погляд, технологія роботи майбутніх учителів біології з методичним кейсом передбачає такі етапи: 1) індивідуальна самостійна робота з матеріалами кейса (ознайомлення із ситуацією, виділення основної проблеми, пропозиції до вирішення); 2) робота в мікрогрупах щодо вирішення проблеми, аналіз наслідків прийняття того чи іншого рішення, вироблення єдиної позиції; 3) презентація результатів роботи мікрогруп у процесі дискусії, вибір одного або декількох варіантів вирішення проблеми; 4) аналіз діяльності.

На заняттях з методики навчання біології для вирішення методичного кейсу створюються творчі групи. Після індивідуального опрацювання кейсу кожним студентом проблеми група переходить до її спільного обговорення, розробляє загальний проект і його оформлення, визначає спосіб його подання на занятті. Для підвищення ефективності роботи М. Єр'оміна радить вибрати в групі «координатора», який організовує роботу, «секретаря», який фіксує результати роботи групи, та «шкіпера», який представляє проект на загальне обговорення. Кожна група по черзі демонструє підготовлений матеріал, відповідає на запитання за змістом розглянутої проблеми, уточнює підходи до її вирішення. Готовий кейс студенти представляють особисто на презентації, під час захисту показуючи свій ентузіазм і зацікавленість проблемою [5].

Методичні кейси дуже схожі на завдання, які використовують на лабораторних і практичних заняттях. Але мета завдань та кейсів у навчанні різні. Завдання спрямовані на засвоєння навчального матеріалу, що дає змогу студентам застосовувати окремі теорії, методи, принципи. Навчання за допомогою кейсів допомагає студентам сформулювати широкий спектр різноманітних навичок (аналітичних, творчих, комунікативних, соціальних, самоаналізу). Завдання мають, зазвичай, одне рішення, а кейси – багато рішень і альтернативних шляхів, що ведуть до них [3]. За такого підходу студенти стають рівноправними учасниками навчального процесу, не лише засвоюють певні методичні знання, але й виробляють уміння і навички, набувають досвіду професійної діяльності.

Розбираючи кейс, майбутні вчителі фактично отримують готове рішення, яке можна застосувати в аналогічних обставинах в майбутній професійній діяльності. Кейс дає змогу не тільки отримати інформацію, а й зануритися в атмосферу того, що відбувається, допомагає студентам увияти себе в реальній життєвій ситуації, а не просто вирішувати складне завдання. Отже, кейс-технології поєднують у собі риси і навчання, і майбутньої професійної діяльності, що позитивно впливає на процес особистісного зростання студента.

У методиці навчання біології цікавими є кейси з проблем формування пізнавального інтересу школярів на уроках біології, статевого виховання учнів на уроках та в позакласній роботі, розвитку критичного мислення під час вивчення еволюційних концепцій, проведення екскурсій у природу, методики навчання складних тем шкільного курсу біології та ін.

Висновки. Кейс-технології є інноваціями в методичній підготовці майбутніх учителів біології. Сутність цих технологій полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій) для спільного аналізу, обговорення та вироблення рішень з певної теми навчальної дисципліни. Перевагами кейс-технологій є можливість перевірити теоретичні знання на практиці, розвиток умінь аргументувати свої погляди та вислуховувати думки інших учасників, формування навичок роботи в команді та вміння знаходити раціональні рішення поставленої проблеми. Найпоширенішим є кейс-метод, що полягає в аналізі спеціально створених методичних кейсів, в яких містяться описи реальних ситуацій з професійної діяльності вчителя біології. Такі кейси забезпечують позитивну мотивацію студентів до здобуття інформації професійного спрямування, передбачають активізацію самостійної діяльності майбутніх педагогів, формування в них необхідних методичних компетенцій.

Вирішення методичних ситуацій сприяє формуванню у студентів уміння критично мислити, розвитку їхніх творчих здібностей, виробленню індивідуального методичного стилю, значно підвищує рівень методичної готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності.

Перспективами подальших досліджень може бути вивчення доцільності впровадження інших інноваційних навчальних технологій у методичній підготовці майбутніх учителів біології.

Список використаних джерел

1. Адонина Н.П. Кейс-метод: история появления и развития / Н.П.Адонина [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://aspirantura-olimpiada.narod.ru/index/0-96>
2. Герасименко К.М. Использование технологии case-study в процессе профессиональной подготовки педагогических кадров / К.М.Герасименко // Дополнительное профессиональное образование в условиях модернизации : материалы III всероссийской научно-практической конференции. – Ярославль: Изд-во ЯГПУ им. К.Д.Ушинского, 2011. – С. 46–48.
3. Грицай Н. Б. Использование кейс-метода в методической подготовке будущих учителей биологии / Н. Б. Грицай // Биологическое и химическое образование: проблемы и перспективы развития : сборник статей / отв. ред. В. П. Разаханова. – СПб. – Махачкала, 2013. – С. 201–206.
4. Долгоруков А. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения [Электронный ресурс] / А.Долгоруков. – Режим доступа : <http://www.evolkov.net/case/case.study.html>
5. Еремина М.Ю. Потенциал кейсового метода / М.Ю.Еремина // Школьные технологии. – 2004. – № 6. – С. 104–106.
6. Ковальова С. М. Кейс-метод у системі професійної підготовки майбутніх вчителів у Великій Британії: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / С. М. Ковальова. – Житомир, 2012. – 20 с.
7. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті: навч. посіб. / Г. О. Ковальчук. – [вид. 2-ге, доп.]. – К. : КНЕУ, 2003. – 298 с.
8. Осадченко І. Дидактичні вимоги та методика формування кейсів у контексті підготовки майбутніх учителів початкової школи / І.Осадченко // Наукові записки КДПУ. Серія: Педагогічні науки / ред. кол. : В. В. Радул [та ін.]. – Кіровоград : КДПУ, 2012. – Вип. 107. – Ч. 2. – С. 58–69.
9. Ситуационный анализ, или анатомия кейс-метода / [Ю. Сурмин, А. Сидоренко, В. Лобода и др.]; под ред. Ю. П. Сурмина. – К. : Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.
10. Шимутин Е. Кейс-технологии в учебном процессе / Елена Шимутин // Народное образование. – 2009. – № 2. – С. 172–179.

Стаття надійшла до редакції 19.01.2016 р.

ГРИНЁВА М.

Полтавский национальный педагогический университет имени В.Г. Короленко, Украина

ГРИЦАЙ Н.

Ровенский государственный гуманитарный университет, Украина

**КЕЙС-ТЕХНОЛОГИИ В МЕТОДИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ
БИОЛОГИИ**

В статье кейс-технологии рассматриваются как образовательные технологии, основанные на обучении путем решения конкретных ситуаций (кейсов). Представлена история возникновения кейс-метода и его распространение в образовательной сфере. Проанализированы дефиниции кейс-технологий, предложенные различными учеными. Указаны основные признаки кейс-технологий, дано сравнение их с другими технологиями обучения. Определены основные компоненты структуры кейсов. Установлены этапы работы над кейсами в учебном процессе. Обосновано значение кейс-технологий в методической подготовке будущих учителей биологии.

Ключевые слова: кейс, кейс-технологии, методика обучения биологии, методическая подготовка, будущие учителя биологии.

GRINEVA M.

Poltava national pedagogical University named after V. Korolenko, Ukraine

GRYTSAI N.

Rivne State University of Humanities, Ukraine

CASE-STUDIES IN THE METHODOICAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF BIOLOGY

In the article the case is seen as an educational technology that based on studying by specific situations (cases). The essence of the concept of «case» as a detailed written description of any particular situations has been considered. The history of the case method and its distribution in the educational sector in Ukraine and abroad has been examined. The case technology is proposed by different scientists. They have found that it is necessary to distinguish between situations and cases, case study and case method. The main specified features of case-technologies have been analyzed. The pedagogical objectives of case technology are the next: self-activation, the implementation of theoretical knowledge in practice, the formation of research skills. The author made the comparison of case-technology with other studying technologies (the problem-based learning, the gaming technology, the technology portfolio, the design technology). It was found that case-method integrates a simpler methods such as modeling, the methods of description, playing, problem, discussion. The classification of cases on various grounds has been made. The main components of the structure cases are proposed. The author established the stages of work on case studies in the educational process and proposed the subjects of case methods in teaching the biology that proved the importance of using cases in the methodical preparation of future teachers of biology.

Keywords: case, case-studies, methods of teaching biology, methodical training, future teachers of biology.

ЗМІСТ

Азізова К.	Етапи моніторингу якості освіти у вищому навчальному закладі	3
Андрійчук Н.	Загальна характеристика системи освіти скандинавських країн: порівняльний аспект	12
Бардінов О.	Зміст і структура ключових компетентностей із менеджменту туристичної діяльності майбутніх фахівців фізичної культури	18
Бескровний О. Тернов С. Фортуна В.	Рефлексивно-оцінний компонент готовності студентів до науково-дослідницької діяльності	24
Беляєва Н. Жданова-Неділько О.	Організаційно-педагогічні умови адаптації внутрішньо переміщених студентів до університетського середовища	29
Бондаренко А.	Феномен самоврядування в педагогічній спадщині А.С. Макаренка	35
Волощук І.	Використання інноваційних технологій в керуванні науково-дослідницькою діяльністю студентів	40
Ворона П.	Методика «case study» у навчальному процесі вишів при підготовці фахівців із публічного управління	46
Гавриш А.	Теоретичні аспекти професійно-орієнтованого фізичного виховання у вищому медичному навчальному закладі	54
Галашова О.	Професійна усталеність як педагогічна проблема в аспекті підготовки майбутніх менеджерів організацій до професійної управлінської діяльності	58
Гриб В.	«Колективне виховання» А. С. Макаренка як один з універсальних методів корекції важковиховуваності учнів різного віку	65
Гриньова М. Грицай Н.	Кейс-технології у методичній підготовці майбутніх учителів біології	72